

Uunga siunnersuut: Suliniutini angisuuni illuliortiternernik sanaartornernillu suliasat pillugit inatsisartut inatsisaata allanngortinnissaa pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. xx, xx. xx 2019-imeersoq.

pillugu

Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Ataatsimiititaliap

siunnersuutip aappassaaneerpeqarneranut

ISUMALIUTISSIISSUTAA

Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Ataatsimiititaliap suliarinninnermini kingullertigut inuttarai:

Inatsisartunut ilaasortaq Henrik Fleischer, Siumut, Siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Múte B. Egede, Inuit Ataqaatigiit, Siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq Aqqalu Jeremiassen, Atassut
Inatsisartunut ilaasortaq Hermann Berthelsen, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Steen Lyngø, Demokraatit
Inatsisartunut ilaasortaq Peter Olsen, Inuit Ataqaatigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Tillie Martinussen, Suleqatigiissitsisut

1. Siunnersuut pillugu

Suliniutit angisuut pillugit inatsisip atuuffia siunnersuutikkut annertusineqarpoq

Inatsit ullumikkut aatsitassanik piiiaanermi, erngup nukinganik atuinerimi imaluunniit erngup nukinganik tunngaveqarluni suliffissuaqarnermi namminersortut suliniutaannut angisuunut atatillugu illuliortiternernut sanaartornernullu atuuppoq (tassa pisortat suliniutini angisuuni sanaartornerannut pinnani).

Suliniutit *sanaartornermut aningaasartuutit 5 milliard kr.-it sinnersimappatigit*, suliniutit suliniutit angisuutut isigineqassaaq.

Peqatigitillugu piunnaasaqaataavoq, suliniutit *sanaartornerni sulisoqarnikkut pisariaqartitai* sulisussanit piukkunnaatilinnit sulileriaannarnit Kalaallit Nunaanni

pissarsiarineqarsinnaasunit amerlanerussasut, *IMALUUNNIIT suliffeqarfiit sanaartugassanik suliaqartussat teknikikkut aningaasaqarnikkullu piginnaasaat pillugit* suliniutip *piumasaqaatai* kalaallit suliffeqarfiutaasa teknikikkut aningaasaqarnikkullu piginnaasaannit annertunerussasut.

Suliniutip sanaartugassanut aningaasartuutissai pillugit piumasaqaatip sakkukillineqarnera inatsisissatut siunnersuutip nassataraa. Matuma kingorna sanaartornermut aningaasartuutit 1 milliard kr.-init amerlaneruppata suliniut suliniutitut angisuutut isigineqassaaq.

Aammattaaq inatsimmi “sanaartornermik suliat”-mik paasinninneq inatsisissatut siunnersuutikkut annertusineqarpoq (illuliortiternernik sanaartornermillu suliasat kiisalu sanaartornermi suliniutit taakkununnga attuumassuteqartut). Taamaalilluni *”nerisassiornerup, nerisarfinnik kantiinanik ingerlatsinerup, eqqiaanerup, sumiiffimmi assartuinerup tamatumunnga attuumassuteqartut suliallu assigisaat kiffartuussinerillu”* inatsisip atuuffianut ilaatinneqannginnerannik aalajangersagaq inatsisissatut siunnersuutikkut atorunnarsinneqarpoq.

2. Tunuliaqut

“Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiornermi suliat angisuut piviusunngortinnissaannut atugassarititaasunut sinaakkusiussat pillugit Nassuiaat” 2012-imi upernaakkut ataatsimiinnermi Naalackersuisunit Inatsisartunut saqqummiunneqartoq tunngavigalugu inatsisissatut missingiusiaq suliniutit angisuut pillugit inatsimmut tunngaviliivoq.

Taamanikkut (Naalackersuisunit oqaatigineqartutut) aatsitassarsiornermi suliffissuaqarnikkullu innaallagissamik annertuumik atuiffiusumik erngup nukinganik atuilluni angisuutut suliniutaasinnaasut “malunnaatilimmik inerisarneqarsimapput”.

Isukasiani saviminissarsiorfimmik suliniut kiisalu Maniitsumi aluminiumimik paaavissamik suliniut immikkut aallaavigalugit, suliniutit piviusunngortinneqarnissaannut piumasaqaatit piffissami atuuttut pingaarnerpaat pillugit nassuiaatinik nassuiaat pineqartoq imaqarpoq.

Tunngaviusumik unammilligassat marluk nassuiaammi tikkuarneqarput: sulisussanik amigaateqarneq aningaasartuutillu naleqqiussinermi amerlasoorujussuit. Iluarsiissutaasinnaasorlu ataaseq: Sanaartornerup nalaani sulisussanik avataaneersunik appasinnerusumik aningaasarsiaqartitsilluni atuinissamut suliniutinik angisuunik aningaasaliisunut neqerooruteqarneq:

” Nunatsinni suliffeqarnerup annertussusaa, ilanngullugit sulisussat taakkualu piareersimassusiat, inuussutissarsiornikkut suliniutit angisuut angissusaannut aammalu

sanaartornermut immikkoortumi pisariaqartitsinerannut naapertuutinngilaq. Taamaattumik inuussutissarsiornermi suliassani angisoorsuarni sanaartorerup nalaani sulisunik avataaneersunik aammalu suliffeqarfinnik nunanit allaneersunik atuinissap nunatsinni oqartussanit akuerineqarnissaa tassunga aaqqiissutaasinnaavoq. Ilanngullugu sanaartorerup nalaani sulisut avataaneersut aningaasarsiatigut atorfeqarnermilu atugassarititaasut nunani tamalaani unammillersinnaassuseqarnermi tunngaviusartut aallaavigalugit aalajangersarneqartut malinneqarnissaat eqqarsaatigalugit.

Inuussutissarsiornermut aningaasaliinernut angisuunut tunngatillugu nunarput nunatut 'frontier'-itut (killeqarfittut) isigineqarpoq, pissutigalugu nunami suliniutit angisuut arlallit ingerlanneqareerfianni aningaasaliinermut naleqqiullugu, siulliulluni aningaasaliinermi aningaasartuutit nalinginnaasumik annertunerusarmata. Pissutsit arlallit soorlu attaveqaatit killissarititaqarnerat, sulisussat piginnaaneqartut pissarsiarineqarsinnaasut killeqarnerat il.il., nunatta pinngortitaatalu pisuussutaasa atorluarneqarnissaat, nunani allani suliassanut taamaaqataannut unammillertaasunullu naleqqiullugu pilerinaateqannginnerulersitsisarput. Inuussutissarsiornikkut suliniutini angisuuni pineqartuni, aningaasaleerusuttut sanaartorerup nalaani aningaasarsiatigut atorfeqarnermilu nunani tamalaani atugassarititaasut tunngavigalugit atorfeqartinneqartunik avataaneersunik sulisoqarnissamik periarfissinneqarnerisigut, paarlatsianik aaqqiissutaasussatut isigineqarsinnaapput.”

Malittuanik inatsisissatut siunnersuummi Naalakkersuisunit 2012-imi ukiakkut ataatsimiinnermi saqqummiunneqartumi suliniutit angisuut pillugit inatsimmi malittarisassat suliniummi pineqartumi atorneqassappata piumasqaataavoq suliniummi sanaartornissamut aningaasartuutit 1 milliard kr.-init amerlanerussasut.

Piumasqaalli taanna Inatsisartut siunnersuummik suliarinninneranni (Inuussutissarsiornermut Ataatsimiititaliamit kissaateqartoqarneratigut) allanngortinneqarpoq. Minnerpaamik aningaasartuuteqarfissatut killiliussaq 5 mia. kr.-inut inissinneqarpoq, taamanikkut saviminermik piiavissatut suliniutip kiisalu aluminiumimik piiavissatut suliniutip saniatigut suliniutinik allanik piumasqaammik naammassinnissinnaasunik peqannginnera tamatuma nassataraa.

Taamanikkutaaq Inuussutissarsiornermut Ataatsimiititaliap kissaateqarneratigut killiliinermik ikkussisoqarpoq, taamaalillutik suliniutinut angisuunut tunngatillugu sanaartorerup nalaani nerisassiorneq, nerisarfinnik kantiinanik ingerlatsineq, eqqiaaneq suliallu assigisaat aamma kiffartuussinerit inatsisip atuuffianut ilaatinneqarunnaarlutik.

Allannguutit taakku marluk utertinneqarnissaat maannakkut Naalakkersuisunit kissaatigineqarpoq.

Kissaammut tamatumunnga tunngavittut Naalakkersuisut saqqummiussissumminni ilaatigut ima paasissutissiipput:

”Kalaallit Nunaat aatsitassarsiornermut aamma erngup nukingata innaallagissiornermut atorneqartarneranut suliniutinut nunanit allanit aningaasaliumasunik kajungernassappat nunanik allanik unamillerteqassaaq. Taamaammat suliniutinut taamaattunut sanaartornermut aningaasartuutit nunanut allanut naleqqiullugit unamillersinnaanissaat pingaarpoq.

Allannguutissatut siunnersuutit kingunerissavaat erngup nukinganik aamma piiaanermik suliniuteqarfiulersinnaasut neriulluarnarsinnaasullu amerlanerusut nunat tamalaat akornanni unamillernikkut atugassarisat toqqammavigalugit suliarinnittussarsiuunneqarsinnaalissammata.

[...]

Ullumikkut Kalaallit Nunaanni suliffissarsiortut ikipput suliffeqarfeqarfiullu immikkoortuisa ilaani sulisoqarnikkut akunnassiffeqartarpoq. Taamaattumik sulisussat sulianillu paasisimannittut nunanit allaneersut atorfissaqartinneqarput suliniutinut angisuunut pilersaarutit piviusunnagortinnissaannut, inuussutissarsiorfissani nutaani inuiaqatigiinnit pisariaqartinneqartuni suliffissanik ataavartumik pilersitsisinnaasut.”

Naalakkersuisut maannakkut – suliniutit angisuut pillugit inatsisip atuutilerneranit ukiut arfineq marluk qaangiutinngilaarneranni – suliniutinut angisuunut akuersissummik qinnuteqaatinik sulitigusaqarsimangillat.

3. Siullermeerinnineq

Siunnersuut 2019-imi upernaakkut ataatsimiinnermi siullermeerneqarmat tapersiineq killeqarsimavoq. Killissarititaasumik 5 mia. kr.-init 1 mia. kr.-inut appaaneq ernummatiginninnermut pingaarnertut tunngavimusimalluni, tamanna appaanerujussuartut nalilerneqarsimammat, soorluttaaq sooq appaaneq 1. mia. kr.-eqqissaamut inissillugu suinnersuuteqarneq inatsimmut nassuiaatini erseqqinnerusumik nassuiaatigineqarsimangitsaq.

4. Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliarinninera

Naalackersuisut ukiakkut ataatsimiinnermi matumani, inatsisissatut siunnersuut tassungalu tunngaviusut nassuiaatiginarlugit ataatsimiititaliamik ilisimatitsiffiusumik ataatsimeeqateqarput.

Ilisimatitsiffiusumik ataatsimiinnermi inatsisissatut siunnersuummut tunngavittut ilaatigut pissutsinut ukununga innersuussisoqarpoq (Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit nalunaarusiaannit; “Nunatta aningaasaqarnera 2019”-imit tigulaakkat):

- Suliffissaaleqineq maannakkut ima annikitsigaaq, ukiuni takkuttussani aningaasaqarnikkut ineriartornermut aningaasaqarnerup tamatigoortumik malinnaasinnaajunnaarneranik aarleqqutaasoq tassaalerluni piviusutut aarleqqutaalerluni.
- Suliniutit aallartinniarnerni ajornartorsiuteqarneq pillugu sanaartortitsisuusinnaasut nalunaarput, illuliortiternermik sanaartornermillu immikkoortoqarfimmi piginnaasanik atugaqarnerup annertuallaarneranut takussutissani arlalinni tamanna ataasiuvoq.
- Taamaattumik maannakkut nalaataqarfiusumi suliniutinik angisuunik aallartisaasarneq qarsunniagassanik piaartumik pilersitsinissaannik aarleqquteqarfiuvoq, aningaasartutit annertusiartortut imaluunniit suliarisanik allanik kinguartitsinerit nassataralugit.

Ilisimatitsiffiusumik ataatsimiinnermi saqqummiussinermi tamatuma saniatigut ilaatigut ima paasissutissiisoqartoq ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq:

- Imm. 1 malillugu akuersissut taamaallaat ingerlatseqatigiiffimmut aktianik piginneqatigiiffiusumut Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqartumut nalunaarutigineqarsinnaavoq.
- Akuersissut pisortat suliffeqarfiutaannut, soorlu Nukissiorfittut ittumut nalunaarutigineqarsinnaanngilaq.
- Akuersissut namminersorlutik oqartussat pigisaattut aktianik piginneqatigiiffimmut nalunaarutigineqarsinnaavoq.
- Akuersissut assersuutigalugu namminersorlutik oqartussat pigisaattut aktianik piginneqatigiiffimmut nukissiornermut erngup nukinganik nukissiorfiliornilulu ingerlataqarnissamik siunertaqartumut nalunaarutigineqarsinnaavoq.

Kiisalu ima:

- Ingerlatsiviit aktianik piginneqatigiiffimmit sanaartorneqassappata akigitat killingannik appartitsineq Qasigianguani erngup nukinganik nukissiorfiliorneq (Sanaartornermut akj 1,3 mia. kr. missaannut missiliuutaasoq), aamma

Kangerluaarsunnguami erngup nukinganik nukissiorfiup annertusinera (Sanaartornermut aki 1, 7 mia. kr. missaannut missiliuutaasoq) suliniutinut angisuunut inatsimmi malittarisassiani ilaalersinnaapput, aammalu suliniutitut angisuutut inuussutissarsiorfimmi suliniutip sanaartorfiunerata nalaani nunanit allamiut najugaqarnissamut akuersissutisinissamut aqqutissaat pillugu Kalaallit Nunaannut inatsimmut ilaalersinnaallutik.

Naak toqqaannartumik taamak oqartoqanngikkaluartoq paasissutissat qulaani saqqummiunneqartut *isumaqalersitsisinnaapput*, Qasigianguani erngup nukinganik nukissiorfiliornissap Utoqqarmiullu Kangerluaarsunnguani erngup nukinganik nukissiorfiup allilerneqarnissaata suliniutit angisuut pillugit inatsimmi malittarisassat malillugit pininnaanerannik ajornarunnaarsitsinissaq ilaatigut inatsisissatut siunnersuummik siunertaasoq.

Tamanna suliniutit sanaartornermut suliaasaqarfimmi piginnaasatigut amigaateqarnermik annertusaaqataasinnaaneranik pinaveersaartitsisuusinnaavoq, taamatullu nunatsinni suliffeqarfiit unammillersinnaanerannik nukillaarsaataasumik aningaasarsiat aningaasartuutillu nalinginnaasut qaffassinnaaneranik.

Peqatigisaanik suliniutinik akikinnerulersitsisinnaanera ilimagineqarsinnaavoq.

Tassungali atatillugu oqaatigineqassaaq suliniutit angisuut pillugit inatsimmut piareersaatitut suliani Kalaallit Nunaanni suliniutinut angisuunut aningaasaliisussanik (avataaneersunik) kajungertitsilernissaq, suliniutillu pisortat aningaasaataannik ilaannakortumik tamakkiisumilluunniit aningaasalersorneqartut inatsimmi ilaatinneqannginnissaat siunertaasimasungammat.

Paasinnineq taanna Naalakkersuisut ataatsimiititaliamut akissutaanni 2. maj 2019-imeersumi aamma tunngaviutinneqarsimasungavoq (Ilanngussaq 2).

Taamaalilluni Qasigianguani erngup nukinganik nukissiorfiliornissap Utoqqarmiullu Kangerluaarsunnguani erngup nukinganik nukissiorfiup allilerneqarnissaata suliniutit angisuut pillugit inatsimmi malittarisassat malillugit pinissaat Naalakkersuisunit *KISSAATIGINEQARSIMAPPAT*, makkuninnga isumaliutiginninnissaq inissaminiissinnaavoq:

1. *Pisortat sanaartugassanik suliaasa ilaatinneqarnissaat suliniutit angisuut pillugit inatsimmik siunertaasimava?*

Taamaangippallu:

2. *Pisortat sanaartugassaataasa suliniutitut angisuutut, avataaneersunik appasissunik aningaasarsiaqartinneqartunik sulisulerluni suliarineqarsinnaanerat kissaatiginartinneqarpa?*

Taamaattoqarpat:

3. *Pisortat sanaartugassaataasa suliniutitut angisuutut suliarineqarsinnaanerat ajornarunnaartinniarlugu (erseqqissaatiginiarluguluunniit) suliniutitut angisuut pillugit inatsimmi aalajangersakkat allanngortittariaqarpat – taamaappallu pisortat aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffittut ilusileeqqaartariaqaratik taamak iliorsinnaanerat periarfissinneqartariaqarpa?*

Aammattaaq 2019-imi upernaakkut ataatsimiinnermi Naalackersuisut apeqqutininut arlalinnut akissuteqaqqullugit ataatsimiititaliamit qinnuigineqarput. Ataatsimiititaliap apeqputaasa Naalackersuisullu akissutaasa assilineri isumaliutissiisummut matumunnga ilanngussaq 1-itut kiisalu 2-tut ilanngunneqarput.

Tassani 1 milliard kr.-inoqqissaaq killiliinissamik siunnersuuteqarnermut pissutaasut tunngavilersuutaasullu ataatsimiititaliamit Naalackersuisunut apeqqutigineqarput.

Naalackersuisut tamatumunnga ima akissuteqarput:

” Suliniutini angisuuni illuliortiternernik sanaartornernillu suliasat pillugit Inatsisartut inatsisaat tassaavoq Kalaallit Nunaanni pissutsit malillugit immikkut ittutut nunatsinni inatsisiliaq. Assersuutigalugu nunatsinni suliffeqarfik, piffissap ilaani naammattunik ilinniarsimasunik sulisartunik amigaateqarfiusartoq, aammalu nunatsinni illuliortiternermik suliaqarfiusut, illuliortiternermik suliaqarfiusumi piginnaasalinnik amigaateqarneq sanaartornermut aningaasartuutininik qaffasissunut aammalu sanaartornerni kinguartoornernik nassataqartitsisarlutik. Aallarniutitut koruuninik 1 milliardinik killiliussassatut siunnersuutaasoq Kalaallit Nunaanni piviusutut pissutsinik tamakkuninnga pingaarnertullugu aallaaveqarpoq, suliniutinullu angisuunut inatsit tassaavoq nunatsinni pissutsit aallaavigalugit nunatsinni immikkut ittutut ilusilersugaasoq, nunanit allanit misilittakkanik piviusunik isumassarsiffiunngitsoq, allat pinnagit suliffissuaqarfinni suliniutit taama angissusillit nalinginnaasumik nunat tamalaani, soorlu EU-mi nunanilu killerni allani neqeroorteqartitsissutaasarnissat.”

Suliniutaasinnaasunik 5 milliard kr.-inut killiliisimaneq pissutigalugu aningaasaliisinnaasunit piviusunngortinneqarsimanngitsunik peqarnersoq pillugu Naalackersuisut paasissutissaateqarnerisut ataatsimiititaliamit apeqqutigineqarpoq.

Tamatumunnga Naalakkersuisut ima akissuteqarput:

”Kalaallit Nunaanni erngup nukinganik nukissiorfinni aamma aatsitassarsiornermik suliniutini nunanit allanit aningaasaliinerit nunat allat assingusutut aningaasaliinissamik periarfissanik neqerooruteqarsinnaasut unammilleqatigalugit pisarput. Nunat allat pinnagit Kalaallit Nunaanni aningaasaliinissaq toqqassagaanni Kalaallit Nunaanni sanaartornermut aningaasartuutit unammillersinnaasutut inissisimaffeqassapput. Killiliissutip koruunit 5 milliardinik annertussusillup akuersissutiginerata kingornatigulli suliniutinut angisuunut akuersissuteqartoqarnissaq pillugu qinnuteqartoqarsimangilaq, aammalu aatsitassanut ikummatissanullu inatsisip imaluunniit erngup nukinganik nukissiorneq pillugu inatsisaasut nassatarisaanik namminersuutigisatut aningaasaliissutaasunik suliniutinik naammassinnittoqarsimangilaq eqqaassangikkaanni aatsitassarsiornermik suliniutit mikinerit marluk. Killiliissutitut naligititaq koruuninut 1 milliardinut appartinneqassappat Kalaallit Nunaanni suliniutinik amerlanernik ineriartortitsinissamut naammassisaqarnissamullu aningaasaliisartunut killiliissutitut naligititap appasinnerusup niuernikkut soqutiginarnerulersissagaa Naalakkersuisut nalilersuutigaat.”

Tamatuma saniatigut Naalakkersuisut ima paasissutissiipput:

”Maannakkut koruuninik 5 milliardinik killiliissutitut naligititaqarnermi tamanna tikitsinnagu sanaartornermi aningaasartuutit qaffasissut tamakku tunngavigalugit aningaasaliisartut Kalaallit Nunaannik toqqaannginnerinnaat tunngavigalugu suliniutit piukkunnaatillit arlallit misissuinerup nalaanulluunniit tikittannginnerat ilimanaateqarpoq. Suliniutit piukkunnaatillit Naalakkersuisut ilisimasaqarfigineq ajortarnerinik tamatuma aamma nassataraa, pissutigalugu aningaasaliissutit pissarsiarinissaannut atugassanik akilersinnaassutsinik misissuisoqarsinnaalerluni suliniutit ineriartortinneqarneq ajormata.”

Kiisalu sanaartugassanik suliniutinik, killiliussaq siunnersuutigineqartutut apparneqaraluarpat suliniutit angisuut pillugit inatsimmut ilanngutsinneqarnissaat naatsorsuutigineqartunik, maannakkut peqarneranik imaluunniit aallartinniartoqarneranik Naalakkersuisut ilisimasaqarnersut ataatsimiititaliamit apeqqutigineqarpoq.

Aatsitassarsiorluni suliniutinut tunngatillugu Naalakkersuisut ima paasissutissiipput:

”Aatsitassarsiornermi suliniutinut takkuttussatut piukkunnaatilinnut killiliissutissatut naligititap siunnersuutaasup aamma missiliuutigisatut sanaartornermi aningaasartuutissat akornanni pissutsinik takussutissiiniarluni assersuutit tullinnguuttut ilisimatitsissutaasinnaapput (VSB-mut nassuiaaatit tunniunneqartut tunngavigalugit):

Tanbreezip Aatsitassarsiorfia: Aatsitassarsiorfik akuutissatigullu immikkoortitsisarfik

- 3,240 mia. DKK

Ironbark: Aatsitassarsiorfik aamma sequtserinermik/flotationimik ingerlatsivik

- 3,300 mia. DKK

Greenland Minerals: Aatsitassarsiorfik aamma suliareqqiisarfik

- 8,255 mia. DKK”

Erngup nukinganik nukissiorfiit pillugit suliniutinut tunngatillugu erngup nukinganik nukissiorfiliaasinnaasunik sanaartornermut aningaasartuutissat pillugit takussutissiakkut Naalackersuisut ima paasissutissiipput:

• Nanortalik	0,4 mia. kr.
• Paamiut	0,37 mia. kr.
• Nuuk alliliineq	1,3 mia. kr.
• Nuuk erngup nukinganik nukissiorfik nutaaq (alliliineq 2)	1,33 mia. kr.
• Maniitsoq	0,62 mia. kr.
• Qasigiannuguit aamma Aasiaat nunakkut kabeli	1,1 mia. kr.
• Qasigiannuguit aamma Maniitsoq immap naqqatigut kabeli “avalequtit”	1,2 mia. kr.

Oqaatigineqareersut sanaartornerit namminersortunit aningaasaliiffigineqartut kisimik inatsimmut ilaatinneqarsinnaapput, taamaammat sanaartugassat matumani taaneqartut erngup nukinganik nukissiorfissanik sanaartornermut taakkuninngalu alliliinermit aningaasaliissutissanut missiliuutitut assersuusiusaannaapput.

4. Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Ataatsimiititaliap oqaaseqaatai inassuteqaataalu

Ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut Siumumeersut, Demokraatineersut, Atassummeersut kiisalu Suleqatigiissitsisuneersut siunnersuut akuersissutigineqassasooq inassutigaat.

Ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut Nukissiorfiit aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffinngortinneqarsinnaaneraniq apeqqut matumani isummerfigisimanngikkaat amerlanerussuteqartut erseqqissaatigaat. Allannguiniarneq taamaattoq Naalackersuisunit kissaatigineqaruni allannguiniarnermut siunnersuut Inatsisartunut aalajangiiffigisassanngorlugu saqqummiunneqartariaqassaaq.

Tamatuma saniatigut Suleqatigiissitsisunit ilaasortaataitaq ima oqaaseqaateqarpoq:

”Suleqatigiissitsisut tikkuarusuppaat pisortat sulinikkut sanaartornikkullu suliaasaannut immikkut malittarisassiortoqarnissaa tunngavitsigut eqqunngitsuusoq, sukangasuumilli namminersornikkut inuussutissarsiorneq iluarsiivigineqartariaqartoq.

Matumani pisortat suliffeqarnikkut sanaartornikkullu suliarilersaagaannik iluarsiiisoqarniarpoq, taamaalillutik namminersorlutik inuussutissarsiorlut pisariaqartitsinikkut avataanit sulisussarsiorneqarnissaminnut pisortat assigalugit periarfissaqartinneqarnaviarnatik.

Isumaqarpugut tamanna eqqunngitsoq sakkortuumillu Naalakkersuisut kajumissaarusuppagut namminersorlutik inuussutissarsiuillit assinganik kiffaangissuseqartissagaat.

Ilanngullugu matuminnga akuersinerup siunissami aktienik piginneqatigiiffinnik pilersitsinissamik siunertaqarnera, matumani piginneqatigiiffiit assersuutigalugu aktienik piginneqatigiiffinnut allanngortinneqarnissaannut, imaluunniit pisortat piginneqatigiiffiisa piginneqatigiiffinnut allanut allanngortinneqarnissaannut Inatsisartut aalajangeeqataasinnaanavianginnerat nangaassuteqarfigaarput.

Matuminnga akuersineq pingaartumik Inatsisartunik avaqqussinikkut akuersissutaanngilaq. Taamaakkaluartoq nunat naalagaaffeqatigiit akornanni kiisalu allatigut suleqatigisagut nunanit sulinermi pitsaasunik atugassaritalinnit atorfissaqartitatsinnillu piginnaasalinnit aggersut eqqarsaatigalugit, sulinikkut aalaakkaanusunik sinaakkuteqarnissaq kiffaangissusilimmillu suliarortarsinnaanissaq mattukkusunnilarput.

Ilanngullugu Kalaallit Nunaata, nunat avannarliit, nunat atlantikup avannarpasissuaneersut suleqatillu allat akornanni killeqanngitsumik suliarortarsinnaanissaq mattukkusunnilarput. Taamaammat matuminnga akuersilluta taaseqataavugut.

Naggasiutitut eqqaarusupparput killiliussatut piumasaqaatitta aalaakkaanerunissaat pisariaqarmat, Kalaallit Nunaannilu aningaasaliissutit eqqarsaatigalugit toqqammavittut tunngavigineqartariaqarlutik”.

Ataatsimiititaliami ikinnerussuteqartut Inuit Ataqtigiinneersut siunnersuut pillugu ima oqaaseqaateqarput:

“Inuit Ataqtigiit ineriartorneq peqataaffigalugulu suleqaataaffigiussavaat, immikkoortumulli uunga imaattumik ikinnerussuteqarluta oqaaseqaateqassaagut.

Inuit Ataqtigiinniit ilisimalluarparput suliniutit angisuut illuliortiternerlu pillugit Inatsisartut inatsisaata inuiaqtigiinnut illersuutitut atuuttussaanera, aammalu aningaasarsiornikkut inatsisitigut aalajangersakkanik allaanerusumik atuutsitsinissamut pisinnaatitsinissamik inatsisissaq una aallaaveqartuummat.

Nunanut allanut sanilliullugu nunatta unammillersinnaassuseqarnissaannik annertusaaneq aamma illuatungeqarsinnaammat aningaasarsiornikkut annaasassat annertusinerannik, kiisalu nunatsinni innuttaassuseqartut amerlanerpaat suliffissaannik qulakkeerinninnissaannut aamma annikillisaataasinnaasunik.

Pisariaqarluinnartog tassaavoq inatsip atuuttup matuma siunissami patajaannerpaamik allanngogattaartuunngitsumillu suliarineqarnissaata isumannaarnissaa. Taamaammat Inuit Ataqtigiinniit allannguutissatut siunnersuutigineqartumut arlaqartunik isumaliuteqarpugut, ilaatigut nunatsinni suliffissaaleqisut suliffissaannik pilersitsinissamik siunertaqarnitsinnut inatsimmut allannguutissatut sammisarput killiliisunngoratarsinnaanera mianersuussassaasoq tikkuarumallugu. Inatsiliornikkullu qulakkiigassarput pingaarnerpaaq tassaavoq nunami maani nunaqartuusugut iluaqutissatsinnik, illersuutissatsinnik kingusinnerusukkullu akornutigiligassarinnngisatsinnik inatsisiliornissaq.

Suliniutit annertuut sanaartugassaasut inuussutissarsiornikkut niuernikkullu annertusaataasinnaasut tikilluaqqunaqaat. Tamannali isumaqassanngilaq suut tamaasa akigalugit aatsitassarsiornikkut inuussutissarsiutillu allat ammaatiinnarlugit akuerissagigut. Nunatsinni sulisartut inuussutissarsiortullu avaqqullugit taakkualu akornutigiligassaannik aalajangiinnnginnissaq uani pingaarluinnarmat naqissusissavarput.

Siullermeerinninnermi apeqqutitta ilaat Naalakkersuisunut apeqqutigisagut tassaapput:

- *Sooq taamak annertutigisumik, 500%-imik appasinnerusumik appaasoqarniarnersoq?*

- *Naalakkersuisut tunngavilersorsinnaavaat tigussaasumik suut suliniutit maanna killigititaasup apparneratigut ammaanniarneqarnersut suullu aporfeqarnikuusimanersut?*

Eqqumaffigisassaavoq inatsit tassaammat nunatsinni inatsisit atuuttut naligninnaasut, tamanut atuuttut malinnagit niueqatigiissinnaaneq isumaqatigiissusiernerlu maanna killiliussaareersumiit annertoorujussuarmik appaavigineqarniarmat. Tikkuartariaqarsoraarpullu immikkut suliaqartarnermut periarfissiinissamut sinaakkutit 5 mia.kr.-iniit 1 mia. kr.-inut inissinnerisigut mianernarsinnaammat.

Qulaanilu Naalakkersuisunut apeqqutitta Naalakkersuisunit akineqareernerinit isumarput allanngunngilaq. Ilaatigummi Naalakkersuisut akissuteqaamminni aamma

isumaliutissiisummi tassungalu ilanngussani takuneqarsinnaammat, maanna killiliunneqarsimasoq sulianut aningaasaliinissanullu aaliangersimasunut akornutaasimannngisaannartoq.

Ataatsimiitsitaliattaq sulinermini paasisaasa ilagaat, inatsisisissamut ullutsinnut naapertuuttunik aningaasatigut inuiaqatigiinnullu sunniutaasussanik naatsorsuuteqanngitsoq. Naatsorsuutilli 2012-imi inatsip allanngortinniarneqartup aaliangersaavigineraneersut uani tunngavigineqaqqiinnarneragaapput. Tamanna inatsimmik allannguiniarnermi taamak imaannaanngitsigisumi naapertuuttutut isiginngilarput.

Aappassaanerinninnissaq qanillisoq siunnersuut una pillugu Naalackersuisut ataatsimiitsitaliamut ilisimatitsillutik paasisutissiipput. Tassani Naalackersuisut allannguinnissamut tunngavilersuutaasa ilagileriasarpaat Qasigiannuani Aasiannilu kiisalu Nuummi erngup nukissiorfiliortoqarlunilu, erngup nukissiorfiata pisinnaasaanik annertusaanissaq pisariaqaritsisoq inatsisip uuma allannguiffiginissaanut. Siunertat assortuuffiginngisagut Inuit Ataqtigiit siuttooqataaffigisaat tunngavilersuutiginiarneqarlutik. Taamaatulli pisoqassappat ilaatigut aatsaat Nukissiorfiit A/S-inngortinneratigut tamanna pisinnaavoq. Inuit Ataqtigiit Nukissiorfiit A/S-inngortinneqarnissaannut isumaqataannginnerput ataasiaannarata ersarissartarsimavarput. Ilaatigut Nukissiorfiit ingerlanneqarneranni, ullumikkut nunatsinnut isorartuumut tulluartutut isigisatsinnut killormorluinnaq inissinnissaa isumaqatiginnginnatsigu. Suliffeqarfiit ataasiakkaat innuttaasut kaasarfiiniit tigooraaginnarlutik iluanaarniartussanngorlugit aaqqissuukkumannnginnatsigu. Tamanna ullumikkut inuiaqatigiinni ajornartorsiutaareermat, Naalackersuisooqatigiilli ajornartorsiut tamanna annertusarniarpasimmassuk mianersorfissaqarpugut. Ullumikkullu suliffeqarfiit A/S-inngortinnerisigut iluamik piginnittut sunniuteqarfigisinnaanerput killilimmik inissisimavoq, misilittagaqarfigereerparpullu tamanna pitsaanerpaajunngitsoq, ajornartorsiutigisavut annertusartariaqanngilagut. Pingaartumik suliffeqarfiit pigisagut pillugit ersarissumik qanoq ingerlanissaannik atorineqarnissaannillu periusissiaqartigata. Uppernarsarsinnaavarput ullumikkut Naalackersuisut siulittaasuata, ingerlatseqatigiiffiik ullumikkutut ingerlaannarnissaat orniginerorpasikkaa paasereerlutigu.

Sulisussaaleqineq ullumikkut atuuttoq aaqqeeqataavigerusoqaarput. Sanaartugassat annertuut ingerlanneqarneranni nunatta aningaasaqqarnerata artukkerneqarani akisussaassusilimmik tunngaveqarnissaa pingaartipparput peqataaffigeqqissallugulu.

Inatsimmut allannguutiginiarneqartoq taamak isikkoqartillugu qulaanilu tunngavilersuutigut innersuullugit peqataaffigisinnaanngilarput.”

Taamaammat ataatsimiitaliami ikinnerussuteqartut Inuit Ataqatigiinneersut siunnersuut itigatitsissutigineqassasoq inassutigaat.

Ataatsimiitaliap taama oqaaseqaateqarluni siunnersuut aappassaaniigassanngortippaa.

Henrik Fleischer
Siulittaasoq
Siumut

Múte B. Egede
Inuit Ataqatigiit

Aqqalu Jerimiassen
Atassut

Hermann Berthelsen
Siumut

Steen Lynge
Demokraatit

Peter Olsen
Inuit Ataqatigiit

Tillie Martinussen
Suleqatigiissitsisut